

પ્રગતિનો પથ

(ઉચ્ચ શિક્ષણ અને સ્કોલરશિપ માર્ગદર્શિકા)

ભારતમાં મુસ્લિમ વિદ્યાર્થીઓ માટે મેડિકલ, પેરા-મેડિકલ, એન્જિનિયરિંગ પ્રવેશ અને અલ્પસંખ્યક સ્કોલરશિપની
સંપૂર્ણ માર્ગદર્શિકા

વિદ્યાર્થીઓ, વાલીઓ અને કરિયર માર્ગદર્શકો માટે એક અનિવાર્ય માર્ગદર્શક પુસ્તિકા

• લેખક અને સંકલનકર્તા •

પીર સૈયદ ઈશાકમિયાં અલઅબ્બાસી અલહાશિમી M.A.B.Ed.

ખાનકાહ-એ-આલિયા:

નકશબંદીયા-ચિસ્તિયા-સાબિરીયા-અશરફીયા,

103, તયબાહ ટાઉનશિપ, ભુજ કચ્છ.

વેબસાઈટ: sufidiary.com

ભાગ ૧: પરિચય અને પ્રવેશ પ્રક્રિયા

૧. પ્રસ્તાવના

આ માર્ગદર્શિકાનો મુખ્ય હેતુ ભારતમાં મેડિકલ, પેરા-મેડિકલ અને એન્જિનિયરિંગ જેવા વ્યવસાયિક ક્ષેત્રોમાં ઉચ્ચ શિક્ષણ મેળવવા ઈચ્છતા મુસ્લિમ વિદ્યાર્થીઓ અને તેમના વાલીઓને સ્પષ્ટ, સચોટ અને તબક્કાવાર માહિતી પૂરી પાડવાનો છે. યોગ્ય માહિતી અને સાચા સમયસરના માર્ગદર્શનના અભાવે ઘણા તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓ ઉત્તમ તકોથી વંચિત રહી જતા હોય છે. આ પ્રકરણમાં તમામ મુખ્ય પ્રવેશ પરીક્ષાઓ, લાયકાતના ધોરણો અને સીટ ફાળવણીની પ્રક્રિયા સમજાવાઈ છે.

૨. મેડિકલ અને પેરા-મેડિકલ પ્રવેશ પ્રક્રિયા

અ. NEET-UG (National Eligibility cum Entrance Test)

ભારતમાં તમામ સરકારી અને ખાનગી મેડિકલ કોલેજોમાં MBBS, BDS, BAMS, BHMS, BUMS વગેરે અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ માટે NEET-UG એકમાત્ર રાષ્ટ્રીય કક્ષાની પ્રવેશ પરીક્ષા છે.

- શૈક્ષણિક લાયકાત: ધોરણ ૧૨ સાયન્સ (PCB - ફિઝિક્સ, કેમેસ્ટ્રી, બાયોલોજી) અને અંગ્રેજી વિષય સાથે પાસ કરેલ હોવું જોઈએ.
- ઓછામાં ઓછા ગુણ: જનરલ કેટેગરી માટે PCB માં ૫૦% અને OBC / SC / ST / લઘુમતી કેટેગરી માટે ૪૦% ગુણ મેળવવા જરૂરી છે.
- ઉંમર મર્યાદા: પ્રવેશ વર્ષના ૩૧ ડિસેમ્બર સુધીમાં વિદ્યાર્થીની ઉંમર ઓછામાં ઓછી ૧૭ વર્ષ હોવી જોઈએ.

બ. પેરા-મેડિકલ અને એલાઈડ હેલ્થ સાયન્સ કોર્સિસ

મેડિકલ ક્ષેત્ર ઉપરાંત પેરા-મેડિકલમાં પણ ઉજ્જવળ તકો રહેલી છે, જેમાં B.Sc. Nursing, BPT (ફિઝિયોથેરાપી), B.Pharm (ફાર્મસી), D.Pharm, અને MLT (મેડિકલ લેબોરેટરી ટેકનોલોજી) મુખ્ય છે.

- પ્રવેશ પદ્ધતિ: આ કોર્સિસમાં પ્રવેશ NEET ના સ્કોર બોર્ડના આધારે, રાજ્ય કક્ષાની સંયુક્ત પ્રવેશ પરીક્ષાઓ (CET) દ્વારા અથવા ધોરણ ૧૨ ના મેરિટના આધારે આપવામાં આવે છે.

૩. એન્જિનિયરિંગ પ્રવેશ પ્રક્રિયા

અ. JEE Main અને JEE Advanced

- **JEE Main:** National Testing Agency (NTA) દ્વારા આયોજિત આ પરીક્ષા દ્વારા દેશની NITs, IITs અને કેન્દ્ર સરકાર સંચાલિત ટેકનિકલ સંસ્થાઓ (CFTIs) માં B.E. / B.Tech માં પ્રવેશ મળે છે.
- **JEE Advanced:** JEE Main ના મેરિટમાં ટોપ ૨,૫૦,૦૦૦ માં સ્થાન મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓ IITs (Indian Institutes of Technology) માં પ્રવેશ માટે આ પરીક્ષા આપી શકે છે.
- **જરૂરી વિષયો:** ધોરણ ૧૨ સાયન્સમાં PCM (ફિઝિક્સ, કેમેસ્ટ્રી, મેથેમેટિક્સ) મુખ્ય વિષયો હોવા ફરજિયાત છે.

બ. રાજ્ય કક્ષાની પ્રવેશ પરીક્ષાઓ

કેન્દ્રીય પરીક્ષાઓ ઉપરાંત વિવિધ રાજ્યો પોતાની સ્ટેટ એન્જિનિયરિંગ કોલેજો માટે અલગ પરીક્ષાઓ યોજે છે:

- **GUJCET:** ગુજરાતની સરકારી અને ખાનગી એન્જિનિયરિંગ કોલેજો માટે.
- **MHT-CET:** મહારાષ્ટ્રની ટેકનિકલ સંસ્થાઓ માટે.
- **KCET:** કર્ણાટક રાજ્યની કોલેજો માટે.

૪. કાઉન્સેલિંગ અને સીટ ફાળવણી પ્રક્રિયા

- **૧. All India Quota (AIQ):** મેડિકલની ૧૫% સીટો અને કેન્દ્રીય યુનિવર્સિટીઓ (જેમ કે AMU, જામિયા મિલિયા ઇસ્લામિયા, હમદદ) માટે MCC (Medical Counselling Committee) દ્વારા ઓનલાઈન કાઉન્સેલિંગ હાથ ધરવામાં આવે છે.
- **૨. State Quota (૮૫% સીટો):** જે-તે રાજ્યની પ્રવેશ સમિતિ (જેમ કે ગુજરાતમાં ACPUGMEC) દ્વારા રાજ્યની કોલેજો માટે અલગથી કાઉન્સેલિંગ પ્રક્રિયા થાય છે.
- **૩. Engineering Counselling:** JEE Main/Advanced ના આધારે JoSAA (Joint Seat Allocation Authority) દ્વારા તથા રાજ્ય કક્ષાએ (જેમ કે ગુજરાતમાં ACPC) દ્વારા ચોઈસ ફિલિંગ અને સીટ એલોટમેન્ટ થાય છે.
- **૪. અલ્પસંખ્યક સંસ્થાઓ (Minority Institutions):** જામિયા મિલિયા ઇસ્લામિયા, અલીગઢ મુસ્લિમ યુનિવર્સિટી (AMU), જામિયા હમદદ જેવી સંસ્થાઓમાં લઘુમતી (Minority) વિદ્યાર્થીઓ માટે વિશેષ અનામત અને પ્રાધાન્ય સીટો ઉપલબ્ધ હોય છે.

ભાગ ૨: ઉત્તર ભારતની સંસ્થાઓ

૧. પ્રસ્તાવના

ઉત્તર ભારત એ દેશના શૈક્ષણિક ઇતિહાસમાં અનન્ય સ્થાન ધરાવે છે. ખાસ કરીને લઘુમતી સમાજના વિદ્યાર્થીઓ માટે ગુણવત્તાયુક્ત, આધુનિક અને સસ્તી તાલીમ પૂરી પાડતી કેટલીક વિશ્વવિખ્યાત કેન્દ્રીય યુનિવર્સિટીઓ ઉત્તર ભારતમાં આવેલી છે. આ પ્રકરણમાં અલીગઢ મુસ્લિમ યુનિવર્સિટી (AMU), જામિયા મિલિયા ઇસ્લામિયા (JMI), જામિયા હમદદ અને ઉત્તર ભારતની અન્ય અગ્રણી મેડિકલ અને એન્જિનિયરિંગ સંસ્થાઓની વિગતવાર માહિતી આપવામાં આવી છે.

૨. અલીગઢ મુસ્લિમ યુનિવર્સિટી (AMU), અલીગઢ (ઉત્તર પ્રદેશ)

સર સૈયદ અહમદ ખાન દ્વારા ૧૮૭૫માં સ્થાપિત અને ૧૯૨૦માં કેન્દ્રીય યુનિવર્સિટીનો દરજ્જો મેળવનાર AMU એ ભારતની સૌથી પ્રતિષ્ઠિત શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાંની એક છે.

અ. મુખ્ય મેડિકલ અને એન્જિનિયરિંગ કોલેજો:

- **J.N. Medical College & Hospital:** જવાહરલાલ નેહરુ મેડિકલ કોલેજ (JNMC) – MBBS, BDS, MD, MS તેમજ પેરા-મેડિકલ કોર્સિસ માટે દેશભરમાં વિખ્યાત છે.
- **Engineering College:** ઝાકીર હુસૈન કોલેજ ઓફ એન્જિનિયરિંગ એન્ડ ટેકનોલોજી (ZHCET) – B.Tech, M.Tech, અને ડિપ્લોમા એન્જિનિયરિંગ માટે જાણીતી છે.
- **Tibbiya College:** અજમલ ખાન તિબ્બિયા કોલેજ – BUMS (બેચલર ઓફ યુનાની મેડિસિન એન્ડ સર્જરી) માટે દેશનું અગ્રણી કેન્દ્ર છે.

બ. પ્રવેશ અને ક્વોટા પદ્ધતિ:

- **Medical Admissions:** MBBS અને BDS માં પ્રવેશ NEET-UG ના ઓલ ઈન્ડિયા રેન્ક દ્વારા MCC કાઉન્સેલિંગ મારફતે થાય છે.
- **Engineering Admissions:** B.Tech માં પ્રવેશ AMU પોતાની પ્રવેશ પરીક્ષા (AMU Engineering Entrance Exam) દ્વારા આપે છે.
- **Internal Quota:** AMU માં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ માટે ઇન્ટરનલ ક્વોટા (Internal Student Quota - 50%) ઉપલબ્ધ હોય છે, જે આગળના ઉચ્ચ અભ્યાસમાં મોટો ફાયદો આપે છે.

૩. જામિયા મિલિયા ઇસ્લામિયા (JMI), નવી દિલ્હી

નવી દિલ્હીમાં સ્થિત જામિયા મિલિયા ઇસ્લામિયા એ કેન્દ્રીય યુનિવર્સિટી છે અને NAAC દ્વારા A++ ગ્રેડ ધરાવે છે. તે ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ અને શિસ્ત માટે ઓળખાય છે.

અ. મુખ્ય અભ્યાસક્રમો:

- **Faculty of Engineering & Technology:** B.Tech (Computer, Mechanical, Civil, Electrical, Electronics & Comm.) – આમા પ્રવેશ JEE Main ના સ્કોર/રેન્કના આધારે થાય છે.
- **Faculty of Dentistry:** BDS (બેચલર ઓફ ડેન્ટલ સર્જરી) – આમા પ્રવેશ NEET-UG સ્કોર દ્વારા થાય છે.
- **Allied Health & Sciences:** BPT (ફિઝિયોથેરાપી), B.Sc. Bioscience, Biotechnology અને ડિપ્લોમા એન્જિનિયરિંગ કોર્સિસ.

બ. અનામત અને લઘુમતી પ્રાધાન્ય:

- **50% Muslim Reservation:** જામિયા મિલિયા ઇસ્લામિયામાં કેન્દ્રીય કાયદા અનુસાર ૫૦% સીટો મુસ્લિમ વિદ્યાર્થીઓ માટે અનામત છે.
- **કેટેગરી વાઇઝ ફાળવણી:** આ અનામતમાં મુસ્લિમ જનરલ (૩૦%), મુસ્લિમ મહિલાઓ (૧૦%), અને મુસ્લિમ OBC/ST (૧૦%) નો સમાવેશ થાય છે.

૪. જામિયા હમદર્દ (Jamia Hamdard), નવી દિલ્હી

હકીમ અબ્દુલ હમીદ દ્વારા સ્થાપિત જામિયા હમદર્દ એ 'Deemed-to-be University' છે. તે ખાસ કરીને મેડિકલ, ફાર્મસી અને લાઈફ સાયન્સના ક્ષેત્રમાં સમગ્ર ભારતમાં શીર્ષ ક્રમાંક ધરાવે છે.

અ. મુખ્ય સંસ્થાઓ અને કોર્સિસ:

- **HIMSR (Hamdard Institute of Medical Sciences & Research):** MBBS અને પરા-મેડિકલ કોર્સિસ પૂરા પાડે છે. પ્રવેશ NEET-UG દ્વારા MCC કાઉન્સેલિંગથી થાય છે.
- **SPER (School of Pharmaceutical Education & Research):** NIRF રેન્કિંગમાં ભારતની ટોચની ફાર્મસી કોલેજોમાં સ્થાન ધરાવે છે. અહીં B.Pharm, D.Pharm, M.Pharm ની ઉત્તમ તકો છે.
- **Nursing & Paramedical:** B.Sc. Nursing, BPT, BOT (ઓક્યુપેશનલ થેરાપી), અને મેડિકલ લેબ ટેકનોલોજી.

૫. ઉત્તર ભારતની અન્ય અગ્રણી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ

- **૧. King George's Medical University (KGMU):** લખનૌ (ઉત્તર પ્રદેશ) – ભારતની શ્રેષ્ઠ સરકારી મેડિકલ યુનિવર્સિટીઓમાંથી એક.
- **૨. Banaras Hindu University (BHU):** વારાણસી (યુ.પી.) – Institute of Medical Sciences (IMS BHU) અને IIT BHU માટે વિશ્વવિખ્યાત.
- **૩. MNNIT Allahabad:** અલ્હાબાદ (પ્રયાગરાજ) – ઉત્તર ભારતની ટોચની નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી.
- **૪. Harcourt Butler Technical University (HBTU):** કાનપુર – ઉત્તર પ્રદેશની પ્રતિષ્ઠિત સ્ટેટ ટેકનિકલ યુનિવર્સિટી.

૬. પ્રવેશ અને અરજી પ્રક્રિયા માટેની મહત્વપૂર્ણ ટિપ્સ

- **સમયસર અરજી:** તમામ કેન્દ્રીય અને ડીઝ યુનિવર્સિટીઓના પ્રવેશ ફોર્મ સામાન્ય રીતે ડિસેમ્બર થી માર્ચ મહિના દરમિયાન બહાર પડે છે. વિદ્યાર્થીઓએ સત્તાવાર વેબસાઇટ્સ નિયમિત ચકાસવી.
- **અલગ ફોર્મ પ્રક્રિયા:** જામિયા મિલિયા અને AMU માં B.Tech માટે JEE Main આપવું ફરજિયાત છે, પરંતુ જામિયા માટે અલગથી JMA નું ફોર્મ ભરવું જરૂરી હોય છે.
- **પ્રમાણપત્રોની તૈયારી:** અનામત અને સ્કોલરશિપનો લાભ મેળવવા માટે આવકનું પ્રમાણપત્ર અને કેટેગરી કે સર્ટિફિકેટ અગાઉથી તૈયાર રાખવું.

ભાગ ૩: ગુજરાત, મહારાષ્ટ્ર અને ગોવાની સંસ્થાઓ

૧. પ્રસ્તાવના

પશ્ચિમ ભારત (ગુજરાત, મહારાષ્ટ્ર અને ગોવા) દેશના આર્થિક અને ઔદ્યોગિક વિકાસમાં અગ્રેસર રહેવાની સાથે શ્રેષ્ઠ વ્યાવસાયિક શિક્ષણ માટે પણ જાણીતું છે. અહીં સરકારી અને સ્વાયત્ત કોલેજો ઉપરાંત અનેક પ્રતિષ્ઠિત લઘુમતી તથા ખાનગી સંસ્થાઓ આવેલી છે જે વિદ્યાર્થીઓને મેડિકલ અને ટેકનિકલ ક્ષેત્રે ઉત્કૃષ્ટ તકો પૂરી પાડે છે.

૨. ગુજરાતની અગ્રણી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ

અ. મેડિકલ અને પેરા-મેડિકલ કોલેજો:

- **B.J. Medical College (BJMC):** અમદાવાદ – ગુજરાતની સૌથી જૂની અને પ્રતિષ્ઠિત સરકારી મેડિકલ કોલેજ. પ્રવેશ ACPUGMEC દ્વારા NEET સ્કોરના આધારે થાય છે.
- **Medical College Baroda & NHL Municipal Medical College:** વડોદરા અને અમદાવાદ – રાજ્યની અગ્રણી સરકારી અને મ્યુનિસિપલ કોલેજો.
- **GMERS Medical Colleges:** સોલા (અમદાવાદ), ગોત્રી (વડોદરા), હિંમતનગર, જૂનાગઢ, વાડનગર વગેરે ખાતે સ્થિત પબ્લિક-પ્રાઇવેટ પાર્ટનરશિપ વાળી મેડિકલ કોલેજો.

બ. એન્જિનિયરિંગ કોલેજો:

- **L.D. College of Engineering (LDCE):** અમદાવાદ – ગુજરાતની સૌથી જૂની અને અગ્રણી સરકારી એન્જિનિયરિંગ કોલેજ. પ્રવેશ GUJCET અને JEE Main ના આધારે ACPC દ્વારા થાય છે.
- **SVNIT Surat:** સુરત – નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી (NIT). સીટ ફાળવણી JoSAA દ્વારા થાય છે.
- **Nirma University & PDEU:** નિરમા યુનિવર્સિટી (અમદાવાદ) અને પંડિત દીનદયાળ એનર્જી યુનિવર્સિટી (PDEU, ગાંધીનગર).

૩. મહારાષ્ટ્રની અગ્રણી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ

અ. મેડિકલ સંસ્થાઓ:

- **Grant Medical College (JJ Hospital):** મુંબઈ – એશિયાની સૌથી પ્રાચીન અને શ્રેષ્ઠ તબીબી શિક્ષણ સંસ્થા.
- **Seth G.S. Medical College (KEM Hospital):** મુંબઈ – મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન સંચાલિત વિશ્વવિખ્યાત તબીબી સંસ્થા.

બ. એન્જિનિયરિંગ સંસ્થાઓ:

- • **Veermata Jijabai Technological Institute (VJTI):** મુંબઈ – મહારાષ્ટ્રની નંબર ૧ ટેકનિકલ સંસ્થા (MHT-CET દ્વારા પ્રવેશ).
- • **Institute of Chemical Technology (ICT):** મુંબઈ – કેમિકલ એન્જિનિયરિંગ ક્ષેત્રે વિશ્વની શ્રેષ્ઠ યુનિવર્સિટીઓમાં સ્થાન.
- • **COEP Technological University:** પુણે – દેશની સૌથી પ્રાચીન અને સ્વાયત્ત ટેકનિકલ યુનિવર્સિટી.

ક. મુસ્લિમ લઘુમતી સંસ્થાઓ (Minority Colleges):

- • **Anjuman-I-Islam Institutions:** મુંબઈ – ૧૮૭૪માં સ્થાપિત પ્રતિષ્ઠિત શિક્ષણ સંસ્થા જે અંજુમન-એ-ઇસ્લામ Kalsekar Technical Campus અને Saboo Siddik College of Engineering યલાવે છે, જ્યાં મુસ્લિમ લઘુમતી વિદ્યાર્થીઓ માટે સીટો અનામત છે.

૪. ગોવાની અગ્રણી સંસ્થાઓ

- • **Goa Medical College (GMC):** બામ્બોલિમ – ગોવાની મુખ્ય સરકારી મેડિકલ કોલેજ (NEET દ્વારા પ્રવેશ).
- • **Goa Engineering College (GEC):** ફાર્માગુડી – ગોવાની અગ્રણી સ્ટેટ એન્જિનિયરિંગ કોલેજ (GCET/JEE દ્વારા પ્રવેશ).

ભાગ ૪: દક્ષિણ ભારતની સંસ્થાઓ

૧. પ્રસ્તાવના

દક્ષિણ ભારત (કર્ણાટક, તમિલનાડુ, કેરળ, તેલંગાણા અને આંધ્ર પ્રદેશ) દેશમાં ઉચ્ચ તબીબી અને તકનીકી શિક્ષણ માટેનો સૌથી મોટો હબ માનવામાં આવે છે. દેશની કેટલીક શ્રેષ્ઠ મેડિકલ કોલેજો, એન.આઈ.ટી. (NITs), આઈ.આઈ.ટી. (IITs) અને પ્રતિષ્ઠિત ખાનગી/લઘુમતી યુનિવર્સિટીઓ દક્ષિણ ભારતમાં આવેલી છે. ઉત્કૃષ્ટ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, સંશોધન (Research) ની તકો અને હોસ્પિટલ એક્સપોઝરના કારણે દેશભરના વિદ્યાર્થીઓ અહીં અભ્યાસ કરવાનું પસંદ કરે છે. આ પ્રકરણમાં દક્ષિણ ભારતની મુખ્ય શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ અને પ્રવેશ પ્રક્રિયાની વિગતવાર માહિતી આપવામાં આવી છે.

૨. કર્ણાટક

કર્ણાટક, ખાસ કરીને બેંગલુરુ અને મંગલુરુ, વ્યાવસાયિક શિક્ષણ અને ઉત્કૃષ્ટ શૈક્ષણિક વાતાવરણ માટે સમગ્ર દેશમાં જાણીતું છે.

અ. મેડિકલ અને પેરા-મેડિકલ સંસ્થાઓ:

- **Bangalore Medical College and Research Institute (BMCRI), બેંગલુરુ:** રાજ્યની સૌથી જૂની અને શ્રેષ્ઠ સરકારી મેડિકલ કોલેજ. NEET-UG દ્વારા ૧૫% All India Quota અને ૮૫% State Quota થી પ્રવેશ મળે છે.
- **Kasturba Medical College (KMC), મણિપાલ / મંગલુરુ:** Manipal Academy of Higher Education હેઠળ આવતી આ કોલેજ દેશની શ્રેષ્ઠ ખાનગી મેડિકલ કોલેજોમાં સ્થાન ધરાવે છે.
- **Yenepoya University, મંગલુરુ:** મુસ્લિમ લઘુમતી સંસ્થા (Minority Deemed University), જ્યાં મેડિકલ (MBBS), ડેન્ટલ (BDS), ફાર્મસી અને નર્સિંગના શ્રેષ્ઠ અભ્યાસક્રમો ઉપલબ્ધ છે.
- **Father Muller Medical College, મંગલુરુ:** તબીબી શિક્ષણ અને સંશોધન ક્ષેત્રે અગ્રણી સંસ્થા.

બ. એન્જિનિયરિંગ કોલેજો:

- **RV College of Engineering (RVCE), બેંગલુરુ:** દેશની ટોચની સ્વતંત્ર એન્જિનિયરિંગ કોલેજોમાંની એક.
- **M.S. Ramaiah Institute of Technology (MSRIT) અને BMS College of Engineering, બેંગલુરુ:** ઉત્કૃષ્ટ પ્લેસમેન્ટ અને શૈક્ષણિક ગુણવત્તા માટે જાણીતી.
- **National Institute of Technology Karnataka (NITK), સુરથકલ:** દક્ષિણ ભારતની અગ્રણી NIT.

૩. તમિલનાડુ અને પુડુચેરી

અ. મેડિકલ સંસ્થાઓ:

- **JIPMER (Jawaharlal Institute of Postgraduate Medical Education & Research)**, પુડુચેરી: કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સંચાલિત રાષ્ટ્રીય મહત્વ ધરાવતી સંસ્થા (Institute of National Importance). MBBS અને પેરા-મેડિકલ કોર્સિસ માટે NEET સ્કોર દ્વારા પ્રવેશ મળે છે.
- **Christian Medical College (CMC)**, વેલ્લોર: દેશની શીર્ષ મેડિકલ કોલેજોમાંની એક. ઉત્કૃષ્ટ ક્લિનિકલ તાલીમ માટે વિશ્વવિખ્યાત.
- **Madras Medical College (MMC)**, ચેન્નઈ: ભારતની સૌથી પ્રાચીન અને પ્રતિષ્ઠિત સરકારી મેડિકલ કોલેજોમાં સ્થાન ધરાવે છે.

બ. એન્જિનિયરિંગ સંસ્થાઓ:

- **National Institute of Technology (NIT)**, તિરુચેરાપલ્લી (NIT Trichy): સમગ્ર ભારતની નંબર ૧ NIT ગણાય છે. JEE Main ના રેન્ક આધારિત JoSAA કાઉન્સેલિંગથી પ્રવેશ થાય છે.
- **College of Engineering, Guindy (CEG, Anna University)**, ચેન્નઈ: ભારતની સૌથી જૂની એન્જિનિયરિંગ કોલેજોમાંની એક.
- **B.S. Abdur Rahman Crescent Institute of Science and Technology**, ચેન્નઈ: એક પ્રમુખ મુસ્લિમ લઘુમતી સંસ્થા, જ્યાં એન્જિનિયરિંગ, ફાર્મસી અને આર્કિટેક્ચરમાં શ્રેષ્ઠ સુવિધાઓ છે.

૪. કેરળ

કેરળ પોતાના ઉચ્ચ સાક્ષરતા દર અને મજબૂત આરોગ્ય સંભાળ માળખા (Healthcare Infrastructure) માટે જાણીતું છે.

અ. મુખ્ય સંસ્થાઓ:

- **Government Medical College**, થિરુવનંતપુરમ અને કોઝિકોડ: કેરળની સૌથી જૂની અને શ્રેષ્ઠ સરકારી તબીબી સંસ્થાઓ.
- **National Institute of Technology (NIT)**, કાલીકટ: એન્જિનિયરિંગ અને આર્કિટેક્ચર માટે જાણીતી કેન્દ્રીય સંસ્થા.
- **T.K.M. College of Engineering**, કોલ્લમ: કેરળની પ્રથમ એન્જિનિયરિંગ કોલેજ જે લઘુમતી મેનેજમેન્ટ હેઠળ શરૂ થઈ હતી, જે ગુણવત્તાયુક્ત ટેકનિકલ શિક્ષણ પૂરું પાડે છે.

- **MES Academy of Medical Sciences**, પેરીનથલમન્ના: લઘુમતી સંસ્થા જે MBBS, નર્સિંગ અને પેરા-મેડિકલ કોર્સિસ પૂરા પાડે છે.

૫. તેલંગાણા અને આંધ્ર પ્રદેશ

હૈદરાબાદ અને વિશાખાપટ્ટનમ દક્ષિણ ભારતમાં શિક્ષણ અને ટેકનોલોજીના મુખ્ય કેન્દ્રો છે.

અ. મુખ્ય મેડિકલ અને ટેકનિકલ સંસ્થાઓ:

- **Osmania Medical College & Gandhi Medical College**, હૈદરાબાદ: તેલંગાણાની ટોચની સરકારી મેડિકલ કોલેજો.
- **Deccan College of Medical Sciences (DCMS)**, હૈદરાબાદ: મુસ્લિમ લઘુમતી મેડિકલ કોલેજ, જ્યાં લઘુમતી વિદ્યાર્થીઓ માટે વિશેષ અનામત અને સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ છે.
- **Shadan Institute of Medical Sciences**, હૈદરાબાદ: મુસ્લિમ લઘુમતી ક્વોટા હેઠળ કાર્યરત અન્ય પ્રમુખ તબીબી સંસ્થા.
- **National Institute of Technology (NIT)**, વરંગલ: દેશની સૌથી પ્રાચીન અને ઉત્કૃષ્ટ NITs માં સ્થાન ધરાવે છે.
- **Andhra Medical College**, વિશાખાપટ્ટનમ: આંધ્ર પ્રદેશની સૌથી જૂની અને પ્રતિષ્ઠિત સરકારી મેડિકલ કોલેજ.

૬. દક્ષિણ ભારતમાં પ્રવેશ મેળવવા માટે મહત્વપૂર્ણ માર્ગદર્શન

- **પ્રવેશ પરીક્ષાઓ (Entrance Examinations):** મેડિકલ અને પેરા-મેડિકલ માટે NEET-UG; JEE Main (NITs અને IITs માટે); અને રાજ્ય કક્ષાની પરીક્ષાઓ જેમ કે KCET (કર્ણાટક), TNEA (તમિલનાડુ), EAPCET (આંધ્ર અને તેલંગાણા), KEAM (કેરળ).
- **લઘુમતી અનામત (Minority Reservation):** દક્ષિણ ભારતમાં ચેનેપોયા, કેસન્ટ, ડેક્કન, શાદાન, TKM અને MES જેવી ઘણી નોંધપાત્ર લઘુમતી સંસ્થાઓ છે જ્યાં લઘુમતી ક્વોટા (Minority Quota) નો સીધો લાભ મળે છે.
- **ઓપન સ્ટેટ ક્વોટા (Open State Quota):** કર્ણાટક અને તમિલનાડુની ખાનગી કોલેજોમાં અન્ય રાજ્યના વિદ્યાર્થીઓ માટે પણ 'Open Management Quota' ની સીટો ઉપલબ્ધ હોય છે.

ભાગ ૫: પૂર્વ અને ઉત્તર-પૂર્વ ભારતની સંસ્થાઓ

૧. પ્રસ્તાવના

પૂર્વ ભારત (પશ્ચિમ બંગાળ, બિહાર, ઝારખંડ, ઓડિશા) અને ઉત્તર-પૂર્વ ભારત (આસામ, મેઘાલય, મણિપુર, ત્રિપુરા વગેરે) દેશના શૈક્ષણિક અને સાંસ્કૃતિક નકશામાં ખૂબ જ વિશિષ્ટ સ્થાન ધરાવે છે. દેશની સૌથી પ્રાચીન મેડિકલ અને એન્જિનિયરિંગ સંસ્થાઓ આ પ્રદેશમાં આવેલી છે. આ ઉપરાંત, આલિયા યુનિવર્સિટી (Aliah University) અને કટિહાર મેડિકલ કોલેજ જેવી જાણીતી અલ્પસંખ્યક સંસ્થાઓ પણ લઘુમતી સમાજના વિદ્યાર્થીઓ માટે ઉચ્ચ શિક્ષણના દ્વાર ખોલે છે. આ પ્રકરણમાં પૂર્વ અને ઉત્તર-પૂર્વ ભારતની ટોચની સરકારી, કેન્દ્રીય અને લઘુમતી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓની વિગતવાર માહિતી રજૂ કરવામાં આવી છે.

૨. પશ્ચિમ બંગાળ

પશ્ચિમ બંગાળ, ખાસ કરીને કોલકાતા, પૂર્વ ભારતનું મુખ્ય શૈક્ષણિક અને સંશોધન કેન્દ્ર છે.

અ. મેડિકલ અને પેરા-મેડિકલ સંસ્થાઓ:

- **Medical College, Kolkata:** ૧૮૩૫માં સ્થાપિત, એશિયાની સૌથી પ્રાચીન તબીબી સંસ્થાઓમાંની એક. NEET-UG ના ૧૫% All India Quota અને ૮૫% State Quota દ્વારા પ્રવેશ મળે છે.
- **R.G. Kar Medical College & NRS Medical College,** કોલકાતા: પૂર્વ ભારતની ખૂબ જ પ્રતિષ્ઠિત સરકારી તબીબી કોલેજો, જ્યાં ઉત્કૃષ્ટ ક્લિનિકલ તાલીમ મળે છે.
- **Calcutta National Medical College (CNMC),** કોલકાતા: કોલકાતાની અન્ય અગ્રણી સરકારી મેડિકલ કોલેજ.
- **AIIMS Kalyani:** કલ્યાણી (પશ્ચિમ બંગાળ) ખાતે સ્થિત કેન્દ્રીય મહત્વ ધરાવતી અદ્યતન તબીબી સંસ્થા.

બ. એન્જિનિયરિંગ અને ટેકનોલોજીકલ સંસ્થાઓ:

- **IIT Kharagpur (ઈન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી, ખડગપુર):** ૧૯૫૧માં સ્થાપિત ભારતની પ્રથમ આઈ.આઈ.ટી. (IIT), જે એન્જિનિયરિંગ, મેનેજમેન્ટ અને સંશોધન ક્ષેત્રે વિશ્વભરમાં શ્રેષ્ઠ ક્રમાંક ધરાવે છે.
- **Jadavpur University,** કોલકાતા: રાજ્ય સરકાર સંચાલિત વિશ્વવિખ્યાત યુનિવર્સિટી, જે તેના ઉત્કૃષ્ટ એન્જિનિયરિંગ ફેકલ્ટી અને ઓછી ફી માટે જાણીતી છે. પ્રવેશ WBJEE દ્વારા થાય છે.
- **Indian Institute of Engineering Science and Technology (IIEST),** શિવપુર: શિવપુર ખાતે સ્થિત દેશની સૌથી પ્રાચીન એન્જિનિયરિંગ સંસ્થાઓમાંથી એક (IIEST).

- **NIT Durgapur (દુર્ગાપુર):** પૂર્વ ભારતની પ્રમુખ નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી. પ્રવેશ JEE Main/JoSAA દ્વારા થાય છે.

ક. અલ્પસંખ્યક સંસ્થાઓ (Minority Institutions):

- **Aliah University (આલિયા યુનિવર્સિટી), કોલકાતા:** ૧૭૮૦માં કલકત્તા મદ્રેસા તરીકે શરૂ થયેલી અને હાલ પશ્ચિમ બંગાળ સરકાર હેઠળ કાર્યરત રાજ્ય લઘુમતી યુનિવર્સિટી. અહીં B.Tech, Nursing, B.Sc., MCA અને અન્ય વ્યવસાયિક કોર્સિસ ઉપલબ્ધ છે.

૩. બિહાર અને આરખંડ

અ. બિહારની મુખ્ય સંસ્થાઓ:

- **Patna Medical College and Hospital (PMCH), પટના:** બિહારની સૌથી જૂની અને ઐતિહાસિક તબીબી સંસ્થા.
- **AIIMS Patna (ઓલ ઇન્ડિયા ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેડિકલ સાયન્સિસ, પટના):** કેન્દ્ર સરકાર સંચાલિત શ્રેષ્ઠ તબીબી સેવાઓ અને શિક્ષણ આપતી સંસ્થા.
- **Nalanda Medical College and Hospital (NMCH), પટના:** અગ્રણી સરકારી મેડિકલ કોલેજ.
- **Katihar Medical College (KMC), કટિહાર:** બિહારની અગ્રણી મુસ્લિમ લઘુમતી મેડિકલ કોલેજ, જે લઘુમતી વિદ્યાર્થીઓ માટે MBBS માં પ્રવેશની ઉત્તમ તકો પૂરી પાડે છે.
- **IIT Patna અને NIT Patna:** કેન્દ્રીય ટેકનિકલ સંસ્થાઓ. પ્રવેશ JEE Advanced અને JEE Main દ્વારા થાય છે.

બ. આરખંડની મુખ્ય સંસ્થાઓ:

- **Rajendra Institute of Medical Sciences (RIMS), રાંચી:** આરખંડની મુખ્ય સરકારી તબીબી સંસ્થા.
- **IIT (ISM) Dhanbad (ધનબાદ):** દેશની સૌથી પ્રાચીન અને વિખ્યાત માઇનિંગ તથા ટેકનોલોજીકલ યુનિવર્સિટી.
- **NIT Jamshedpur (જમશેદપુર):** આરખંડની અગ્રણી નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી.

૪. ઓડિશા

અ. મુખ્ય સંસ્થાઓ:

- **S.C.B. Medical College, કટકો:** ઓડિશાની સૌથી જૂની અને શ્રેષ્ઠ સરકારી મેડિકલ કોલેજ.
- **AIIMS Bhubaneswar (ભુવનેશ્વર):** ઉચ્ચ તબીબી શિક્ષણ અને સંશોધન માટે કેન્દ્રીય સંસ્થા.

- • **NIT Rourkela (રાઉરકેલા):** ઓડિશાની પ્રમુખ નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી.
- • **IIT Bhubaneswar:** અગ્રણી કેન્દ્રીય એન્જિનિયરિંગ સંસ્થા.

૫. ઉત્તર-પૂર્વ ભારત (North-East India)

ઉત્તર-પૂર્વ ભારતના આઠ રાજ્યો (આસામ, મેઘાલય, મણિપુર, ત્રિપુરા, નાગાલેન્ડ, મિઝોરમ, અરુણાચલ પ્રદેશ અને સિક્કિમ) માં તબીબી અને તકનીકી શિક્ષણ ક્ષેત્રે ઝડપી વિકાસ થયો છે.

અ. મુખ્ય તબીબી સંસ્થાઓ (Medical Institutions):

- • **Gauhati Medical College and Hospital (GMCH), ગુવાહાટી (આસામ):** ઉત્તર-પૂર્વ ભારતની સૌથી જૂની અને પ્રતિષ્ઠિત મેડિકલ કોલેજ.
- • **Assam Medical College (ડિબ્રુગઢ) અને Silchar Medical College (આસામ):** ઐતિહાસિક તબીબી સંસ્થાઓ, જે સમગ્ર પ્રદેશ માટે આરોગ્ય ક્ષેત્રે મોટું પ્રદાન આપે છે.
- • **NEIGRIHMS (North Eastern Indira Gandhi Regional Institute of Health and Medical Sciences):** શિલોંગ (મેઘાલય) ખાતે સ્થિત કેન્દ્ર સરકાર સંચાલિત સુપર-સ્પેશિયાલિટી તબીબી સંસ્થા.
- • **RIMS (Regional Institute of Medical Sciences), ઈમ્ફાલ:** ઈમ્ફાલ (મણિપુર) ખાતે સ્થિત પ્રાદેશિક મેડિકલ યુનિવર્સિટી.

બ. મુખ્ય ટેકનિકલ સંસ્થાઓ (Technical Institutions):

- • **IIT Guwahati (આસામ):** ઉત્તર-પૂર્વ ભારતની શ્રેષ્ઠ એન્જિનિયરિંગ સંસ્થા, જે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરનું સંશોધન અને શિક્ષણ પૂરું પાડે છે.
- • **NIT Silchar (આસામ):** એન્જિનિયરિંગ શિક્ષણ માટે ઉત્તર-પૂર્વની ટોચની NIT.
- • **NIT Agartala, NIT Meghalaya, NIT Nagaland:** અગડતલા (ત્રિપુરા), શિલોંગ (મેઘાલય) અને નાગાલેન્ડ ખાતે સ્થિત કેન્દ્રીય ટેકનિકલ સંસ્થાઓ.

૬. પ્રવેશ અને માર્ગદર્શન માટે મહત્વપૂર્ણ બાબતો

- • **NEET સ્કોર આધારિત પ્રવેશ:** મેડિકલ અને પેરા-મેડિકલ કોર્સિસમાં પ્રવેશ માટે NEET-UG આપવું ફરજિયાત છે. ઓલ ઇન્ડિયા ૧૫% ક્વોટા ઉપરાંત જે-તે રાજ્યના ડોમિસાઈલ (Domicile) વિદ્યાર્થીઓ માટે ૮૫% સ્ટેટ ક્વોટા રહે છે.
- • **લઘુમતી સંસ્થાઓનો લાભ:** આલિયા યુનિવર્સિટી (કોલકાતા) અને કટિહાર મેડિકલ કોલેજ (બિહાર) જેવી લઘુમતી સંસ્થાઓમાં મુસ્લિમ વિદ્યાર્થીઓ માટે અનામત અને વિશેષ તકો ઉપલબ્ધ છે.

- રાજ્ય કક્ષાની એન્જિનિયરિંગ પરીક્ષાઓ: જેડીવી (Jadavpur University) માટે WBJEE, આસામની કોલેજો માટે Assam CEE, બિહાર માટે BCECE વગેરે રાજ્ય કક્ષાની પરીક્ષાઓ ઉપયોગી છે.

ભાગ ૬: સ્કોલરશિપ માર્ગદર્શિકા

૧. પ્રસ્તાવના

ઉચ્ચ અને વ્યવસાયિક શિક્ષણ ક્ષેત્રે વધતી ફીના કારણે ઘણીવાર આર્થિક રીતે નબળા અને તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓ પોતાના સપના પૂરા કરી શકતા નથી. ભારત સરકાર, વિવિધ રાજ્ય સરકારો, કોર્પોરેટ ગૃહો અને વકફ/ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટો દ્વારા મુસ્લિમ તથા લઘુમતી સમાજના વિદ્યાર્થીઓ માટે અનેક સ્કોલરશિપ અને નાણાકીય સહાય યોજનાઓ ચલાવવામાં આવે છે. આ પ્રકરણનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય મેડિકલ, પેરા-મેડિકલ અને એન્જિનિયરિંગમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ સુધી તમામ સ્કોલરશિપની સચોટ માહિતી પહોંચાડવાનો છે જેથી કોઈ પણ વિદ્યાર્થી નાણાકીય મુશ્કેલીના કારણે અભ્યાસ છોડવા મજબૂર ન બને.

૨. કેન્દ્ર સરકારની લઘુમતી સ્કોલરશિપ યોજનાઓ (NSP - National Scholarship Portal)

કેન્દ્રીય લઘુમતી બાબતોના મંત્રાલય (Ministry of Minority Affairs) દ્વારા નેશનલ સ્કોલરશિપ પોર્ટલ (scholarships.gov.in) મારફતે લઘુમતી (મુસ્લિમ, ખ્રિસ્તી, સિખ, બૌદ્ધ, જૈન અને પારસી) વિદ્યાર્થીઓ માટે નીચે મુજબની સ્કોલરશિપ આપવામાં આવે છે:

અ. Merit-cum-Means (MCM) Scholarship for Professional & Technical Courses

- **પાત્રતા:** મેડિકલ (MBBS, BDS, BAMS, BHMS, BUMS), પેરા-મેડિકલ (B.Pharm, BPT, B.Sc Nursing) અને એન્જિનિયરિંગ (B.E./B.Tech) જેવા વ્યવસાયિક કોર્સમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ માટે.
- **આવક મર્યાદા:** કુટુંબની વાર્ષિક આવક રૂ. ૨.૫૦ લાખથી વધુ ન હોવી જોઈએ અને અગાઉની પરીક્ષામાં ઓછામાં ઓછા ૫૦% ગુણ હોવા જરૂરી છે.
- **સહાયની રકમ:** કોર્સ ફી માટે વાર્ષિક રૂ. ૨૦,૦૦૦ સુધી તથા મેન્ટેનન્સ એલાઉન્સ તરીકે વાર્ષિક રૂ. ૧૦,૦૦૦ (હોસ્ટેલર માટે) અથવા રૂ. ૫,૦૦૦ (ડે સ્કોલર માટે) મળવાપાત્ર રહે છે.

બ. Post-Matric Scholarship Scheme

- **પાત્રતા:** ધોરણ ૧૧, ૧૨, આઈ.ટી.આઈ. (ITI), ડિપ્લોમા એન્જિનિયરિંગ, ગ્રેજ્યુએશન અને પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએશનના વિદ્યાર્થીઓ માટે.
- **આવક મર્યાદા:** વાર્ષિક કૌટુંબિક આવક રૂ. ૨.૦૦ લાખથી વધુ ન હોવી જોઈએ.
- **સહાય:** એડમિશન ફી, ટ્યુશન ફી અને માસિક મેન્ટેનન્સ એલાઉન્સ પૂરું પાડવામાં આવે છે.

ક. Begum Hazrat Mahal National Scholarship

- પાત્રતા: લઘુમતી સમાજની ધોરણ ૯ થી ૧૨ માં અભ્યાસ કરતી તેજસ્વી વિદ્યાર્થીનીઓ (Girl Students) માટે વિશેષ સ્કોલરશિપ યોજના.
- આવક મર્યાદા: વાર્ષિક કૌટુંબિક આવક રૂ. ૨.૦૦ લાખથી ઓછી હોવી જોઈએ.

૩. રાજ્ય સરકારની યોજનાઓ (ગુજરાત રાજ્ય ઉદાહરણ તરીકે)

અ. MYSY (મુખ્યમંત્રી યુવા સ્વાવલંબન યોજના)

- પાત્રતા: ધોરણ ૧૨ સાયન્સ પછી મેડિકલ, પેરા-મેડિકલ અને એન્જિનિયરિંગમાં પ્રવેશ મેળવનાર તમામ તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓ માટે.
- ગુણવત્તા અને આવક: ધોરણ ૧૦ અથવા ૧૨ માં ૮૦ કે તેથી વધુ પર્સેન્ટાઇલ અને વાર્ષિક આવક રૂ. ૬.૦૦ લાખ સુધી હોવી જોઈએ.
- સહાયની રકમ: મેડિકલ/ડેન્ટલ કોલેજ માટે ટ્યુશન ફીના ૫૦% (મહત્તમ રૂ. ૨.૦૦ લાખ વાર્ષિક); એન્જિનિયરિંગ/ડિપ્લોમા/પેરા-મેડિકલ માટે ટ્યુશન ફીના ૫૦% (મહત્તમ રૂ. ૫૦,૦૦૦ વાર્ષિક) અને હોસ્ટેલ/સાધન સહાય અલગથી.

બ. ડિજિટલ ગુજરાત સ્કોલરશિપ (Digital Gujarat Portal)

- પોર્ટલ: સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગ (SEBC), આર્થિક રીતે પછાત (EBC) અને લઘુમતી કેટેગરીના વિદ્યાર્થીઓ માટે રાજ્ય સરકારનું પોર્ટલ.
- યોજનાઓ: ફૂડ બિલ સહાય (હોસ્ટેલર વિદ્યાર્થીઓ માટે), સાધન સહાય અને પોસ્ટ-મેટ્રિક સ્કોલરશિપ યોજનાઓ.

૪. વિદેશ અભ્યાસ માટેની સ્કોલરશિપ યોજનાઓ

- National Overseas Scholarship & State Overseas Loan Scheme: કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકાર દ્વારા વિદેશની ટોચની યુનિવર્સિટીઓમાં Master's અથવા Ph.D. કરવા ઈચ્છતા વિદ્યાર્થીઓ માટે વાર્ષિક રૂ. ૧૫ લાખથી રૂ. ૪૦ લાખ સુધીની સ્કોલરશિપ અથવા વ્યાજમુક્ત એજ્યુકેશન લોન સબસિડી આપવામાં આવે છે.

૫. ખાનગી ટ્રસ્ટો, NGO અને કોર્પોરેટ (CSR) સ્કોલરશિપ

- ૧. Association of Muslim Professionals (AMP): મુંબઈ – ઉચ્ચ શિક્ષણ મેળવતા લઘુમતી વિદ્યાર્થીઓ માટે મેરિટ આધારિત સ્કોલરશિપ અને માર્ગદર્શન.

- **૨. World Memon Organization (WMO):** મુંબઈ/ગુજરાત – મેડિકલ અને એન્જિનિયરિંગમાં અભ્યાસ કરતા મુસ્લિમ વિદ્યાર્થીઓ માટે વ્યાજમુક્ત શૈક્ષણિક લોન સહાય (Interest-free Educational Loan).
- **૩. Human Welfare Foundation (HWF - Vision 2026):** દિલ્હી – આર્થિક રીતે નબળા અને તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓ માટે વાર્ષિક સ્કોલરશિપ પ્રોગ્રામ.
- **૪. Corporate CSR Scholarships:** HDFC Bank Parivartan's ECSS, Tata Capital Pankh Scholarship, Reliance Foundation Undergraduate Scholarship, અને Keep India Smiling Foundational Scholarship – આ યોજનાઓ હેઠળ વાર્ષિક રૂ. ૩૦,૦૦૦ થી રૂ. ૨.૦૦ લાખ સુધીની સહાય મળે છે.

૬. અરજી કરવા માટેના જરૂરી પુરાવાઓ (Document Checklist)

- **૧. આવકનો દાખલો (Income Certificate):** મામલતદાર અથવા સક્ષમ અધીકારીશ્રીનું ચાલુ વર્ષનું આવકનું પ્રમાણપત્ર.
- **૨. લઘુમતી પ્રમાણપત્ર (Minorities Certificate):** શાળા છોડ્યાનું પ્રમાણપત્ર (LC) અથવા સક્ષમ સત્તાધિકારીનો લઘુમતીનો દાખલો.
- **૩. શૈક્ષણિક લાયકાત માર્કશીટ:** ધોરણ ૧૦, ૧૨ અને આગળના તમામ સેમેસ્ટરની માર્કશીટ.
- **૪. બોનાફાઈડ અને ફી રસીદ:** કોલેજનું બોનાફાઈડ સર્ટિફિકેટ અને ફી ભરેલી રસીદ (Fee Receipt).
- **૫. બેંક પાસબુક અને આધાર લિંક:** વિદ્યાર્થીના નામે બેંક ખાતું અને તે આધાર કાર્ડ સાથે લિંક (Aadhaar Seeded / NPCI Mapped) હોવું ફરજિયાત છે.

૭. સ્કોલરશિપ મેળવવા માટેની મહત્વપૂર્ણ ટિપ્સ

- **સચોટ માહિતી:** અરજી કરતી વખતે તમામ માહિતી અને દસ્તાવેજો સાચા અપલોડ કરવા. ભૂલ ભરેલી અરજીઓ રિજેક્ટ થઈ શકે છે.
- **ડેડલાઈનનું પાલન:** શૈક્ષણિક વર્ષ શરૂ થાય કે તરત જ ઓગસ્ટ થી નવેમ્બર મહિના દરમિયાન પોર્ટલ ચકાસીને સમયસર અરજી કરવી.
- **નિયમોની જાણકારી:** સરકારી નિયમો મુજબ સામાન્ય રીતે વિદ્યાર્થી એક જ સરકારી પોર્ટલ પરથી સ્કોલરશિપનો લાભ લઈ શકે છે, જ્યારે ખાનગી સહાય વધારાની મેળવી શકાય છે.

પરિશિષ્ટ: વકફ બોર્ડ, ટ્રસ્ટ અને સ્કોલરશિપ ડિરેક્ટરી

૧. પ્રસ્તાવના

આ પરિશિષ્ટનો મુખ્ય હેતુ વિદ્યાર્થીઓ, વાલીઓ અને શૈક્ષણિક માર્ગદર્શકોને દેશભરમાં મુસ્લિમ સમાજ અને લઘુમતી ક્ષેત્રે કાર્યરત વકફ બોર્ડ, ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટો, શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ અને સ્કોલરશિપ પોર્ટલ્સની એકીકૃત ડિરેક્ટરી પૂરી પાડવાનો છે. અહીં આપેલી વિગતો દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ સીધો સંપર્ક સાધીને યોગ્ય શૈક્ષણિક અને નાણાકીય સહાય મેળવી શકે છે.

૨. મુખ્ય કેન્દ્રીય અને રાજ્ય વકફ સંસ્થાઓ

અ. Central Waqf Council (કેન્દ્રીય વકફ કાઉન્સિલ), નવી દિલ્હી

- કાર્યક્ષેત્ર: અલ્પસંખ્યક બાબતોના મંત્રાલય (ભારત સરકાર) હેઠળ કાર્યરત વૈધાનિક સંસ્થા.
- શૈક્ષણિક સહાય: વકફ મિલકતોના વહીવટ સાથે તેજસ્વી અને આર્થિક રીતે નબળા વિદ્યાર્થીઓને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ માટે સ્કોલરશિપ અને ગ્રાન્ટ પૂરી પાડે છે.
- વેબસાઈટ: cwc.gov.in

બ. Gujarat State Waqf Board (ગુજરાત રાજ્ય વકફ બોર્ડ), ગાંધીનગર

- કાર્યક્ષેત્ર: ગુજરાત રાજ્યના નોંધાયેલા વકફ ટ્રસ્ટોનું સંચાલન અને શૈક્ષણિક વિકાસલક્ષી યોજનાઓનું અમલીકરણ.
- શૈક્ષણિક સેવાઓ: સ્થાનિક વકફ ટ્રસ્ટો દ્વારા ચાલતી શાળાઓ, હોસ્ટેલો અને શૈક્ષણિક લોન યોજનાઓનું માર્ગદર્શન.
- વેબસાઈટ: gswb.gujarat.gov.in

ક. મહારાષ્ટ્ર અને અન્ય રાજ્ય વકફ બોર્ડ

- રાજ્ય બોર્ડ: Maharashtra State Board of Waqfs (ઔરંગાબાદ / મુંબઈ) અને Karnataka State Board of Auqaf (બેંગલુરુ) – પોતાના રાજ્યના લઘુમતી વિદ્યાર્થીઓ માટે શૈક્ષણિક અને હોસ્ટેલ સુવિધાઓ પૂરી પાડે છે.

૩. શૈક્ષણિક સહાય આપતા મુખ્ય ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ અને NGO

- **૧. Association of Muslim Professionals (AMP):** મુંબઈ (દેશવ્યાપી નેટવર્ક) – દર વર્ષે મેડિકલ, એન્જિનિયરિંગ અને અન્ય વ્યવસાયિક કોર્સના વિદ્યાર્થીઓને કરોડો રૂપિયાની સ્કોલરશિપ તથા મફત કરિયર ગાઈડન્સ પૂરું પાડે છે.
- **૨. World Memon Organization (WMO) & All India Memon Educational & Welfare Society:** મુંબઈ / અમદાવાદ / બેંગલુરુ – મેડિકલ અને ટેકનિકલ શિક્ષણ માટે વ્યાજમુક્ત શૈક્ષણિક લોન (Interest-Free Education Loan) અને સ્કોલરશિપ આપે છે.
- **૩. Human Welfare Foundation (HWF):** દિલ્હી (વિઝન 2026 પ્રોજેક્ટ) – દેશભરના ગરીબ અને પ્રતિભાશાળી મુસ્લિમ વિદ્યાર્થીઓ માટે ઉચ્ચ શિક્ષણ સ્કોલરશિપ ફંડ ચલાવે છે.
- **૪. Zakat Foundation of India (ZFI):** નવી દિલ્હી – સિવિલ સર્વિસીસ (UPSC) ની તૈયારીઓ તેમજ ઉચ્ચ તબીબી શિક્ષણ માટે વિશેષ સહાય અને કોચિંગ પૂરું પાડે છે.
- **૫. Hamdard National Foundation:** નવી દિલ્હી – તબીબી, ફાર્મસી અને રિસર્ચ ક્ષેત્રે જોડાયેલા વિદ્યાર્થીઓને શૈક્ષણિક સહાય પૂરી પાડે છે.
- **૬. Al-Ameen Educational Society:** બેંગલુરુ (કર્ણાટક) – દક્ષિણ ભારતમાં મેડિકલ, એન્જિનિયરિંગ અને ડિગ્રી કોલેજોનું વિશાળ નેટવર્ક ધરાવતી અગ્રણી સંસ્થા.

૪. મહત્વપૂર્ણ ઓનલાઈન સ્કોલરશિપ અને પ્રવેશ પોર્ટલ્સ

અ. કેન્દ્રીય અને રાજ્ય સ્કોલરશિપ પોર્ટલ્સ:

- **National Scholarship Portal (NSP):** scholarships.gov.in – ભારત સરકારની તમામ લઘુમતી સ્કોલરશિપ (MCM, Post-Matric) માટેનું સત્તાવાર પોર્ટલ.
- **Digital Gujarat Portal:** digitalgujarat.gov.in – ગુજરાત સરકારની તમામ રાજ્ય કક્ષાની સ્કોલરશિપ અને યોજનાઓ માટે.
- **MYSY Portal:** mysy.guj.nic.in – ગુજરાતના સાયન્સ અને પ્રોફેશનલ કોર્સના વિદ્યાર્થીઓ માટે પર્સેન્ટાઇલ આધારિત યોજના.

બ. મેડિકલ અને એન્જિનિયરિંગ એડમિશન પોર્ટલ્સ:

- **Medical Counselling Committee (MCC):** mcc.nic.in – NEET-UG આધારિત MBBS/BDS ના ૧૫% All India Quota અને કેન્દ્રીય યુનિવર્સિટીઓ (AMU, JMI, BHU) ના પ્રવેશ માટે.

- **Joint Seat Allocation Authority (JoSAA):** josaa.nic.in – JEE Main / JEE Advanced આધારિત IITs, NITs, IIITs ની સીટ ફાળવણી માટે.
- **ACPUGMEC Gujarat:** medadmgujarat.org – ગુજરાત રાજ્યની મેડિકલ અને પેરા-મેડિકલ કોલેજોમાં ૮૫% સ્ટેટ ક્વોટાના પ્રવેશ માટે.
- **ACPC Gujarat:** jacpcldce.ac.in – ગુજરાતની એન્જિનિયરિંગ કોલેજોમાં પ્રવેશ માટે.

૫. વાલીઓ અને વિદ્યાર્થીઓ માટે અંતિમ માર્ગદર્શક સૂચનો

- ૧. અધિકૃત સ્ત્રોતની ચકાસણી: કોઈપણ સ્કોલરશિપ કે ટ્રસ્ટમાં અરજી કરતી વખતે સત્તાવાર વેબસાઈટ અથવા અધિકૃત સંપર્ક નંબરનો જ ઉપયોગ કરવો. વચેટિયા કે ફોડ એજન્ટોથી સાવધ રહેવું.
- ૨. દસ્તાવેજો તૈયાર રાખવા: આવકનો દાખલો, લઘુમતી પ્રમાણપત્ર, બોનાફાઈડ સર્ટિફિકેટ, ફી રસીદ અને બેંક ખાતા સાથે આધાર લિંકિંગની પ્રક્રિયા શૈક્ષણિક વર્ષ શરૂ થાય તે પહેલાં પૂર્ણ કરી લેવી.
- ૩. સમયસર ફોલો-અપ: કોલેજમાં પ્રવેશ મેળવ્યા પછી તરત જ કોલેજના શિષ્યવૃત્તિ વિભાગ (Nodal Officer / Scholarship Desk) નો સંપર્ક કરી અરજી વેરિફાય કરાવવી.